

På vei inn i den personlige intuisjon - del 3

GESAMTKUNSTWERK OG HATTEBENÅDNING

Hva har hatter med kunst å gjøre kan du spørre. Akkurat det kommer vi tilbake til - nå må vi begynne med begynnelsen igjen.

I del 1 av denne serien skrev jeg:

"På begynnelsen av åttitallet hadde jeg bestemt meg for å studere egyptologi ved Universitetet i Uppsala.

- En liten lapp i en butikk i Oslo sentrum...

Lappen fortalte at de søkte etter noen som ville være med i et atelierfellesskap i Korsgata på Grünerløkka.

Da var min skjebne beseglet".

Altså, jeg hadde blant annet hatt kontakt med [Torgny Säve-Söderbergh](#) (1914 - 1998) som var professor i [Egyptologi](#) ved Universitetet i Uppsala. Men så ble det altså den visuelle verden.

Men hvorfor var noen så innmari opptatt av å bli "kunstnere", fremfor å skape kunst? Det var et spørsmål som plaget meg.

Jeg tenkte på kunstnerens rolle i oldtidens Egypt, de kunne stå sammen og skape kunstverk som horder i dag står i nesegrus beundring foran.

Det måtte da være mulig å samarbeide i dagens kunstliv også?

I vår egen tid,
på vår egen måte?

Så gikk det opp for meg at jeg kunne kombinere min historiske lidenskap med det å skape kunst. Men kunne jeg få kunstnere til å samarbeide?

Da måtte vi ha et felles utgangspunkt og la hver kunstner tolke det på sin måte.

Det kunne ikke bare være å blande historie og kunst, slik generelt? Det ville vel være som å kombinere en satanist med en fra Jehovas Vitner. Resultat ville da blitt en person som banket på dørene til folk og bad dem om å dra til helvete - for å sitere en gammel vits...

Plutselig gikk det opp for meg, vi måtte ha en historisk person som utgangspunkt. Ikke hvilken som helst, men [den kvinnelige faraoen Hatshepsut](#). Midt på åttitallet var hun lite kjent, og hun hadde en spennende historie, og var i tillegg en verdig representant for sitt kjønn.

Columbiegget var skapt.

Når jeg presenterte columbiegget for venner, deriblant tidligere omtalte Morten Børresen som i en vennlige tone sa til meg, "får du det til så skal jeg spise hatten min".

Likevel gikk jeg i gang med dette kunstprosjektet.

Men det kostet,

det kostet grasalt mye om det skulle kunne gjennomføres.

Jeg måtte altså ha penger til prosjektet, og det gikk mange år før jeg fikk det til. Til slutt fikk jeg ett av Norges rikeste selskaper bak meg, Lufthansa Norge sponset alle flyturene for kunstnerne til Egypt, samt at daværende Kassetavgiftsfondet stilte opp.

Så fikk jeg patronasje fra UNESCOs hovedkontor i Paris som kom med uttalelsen om at dette var "et helhetlig kunstprosjekt i en tid av fragmenterte forsøk".

Et "gesamtkunstverk" var født.

Gesamtkunstverk er et begrep som første gang blir brukt av filosofen Karl Friedrich Eusebius Trahdorff (1782 - 1863) i hans verk "Ästhetik oder Lehre von Weltanschauung und Kunst".

Jeg elsker konseptet med et helhetskunstverk som setter sammen forskjellige kunstformer til en ny helhet der ingen av kunstformene løftes mer frem enn andre, men gjensidig beriker hverandre.

Vi fikk det til!

Fotografer, malere, grafikere, skulptører, tekstilkunstnere, filmteam, arkitekter, forfatter og komponist - tyve stykker. Med unntak av de siste to, dro vi alle til Egypt og ble der i noen uker. Et samarbeide over faggrensene. Tiden etter ble alle utgifter til kunstnerne dekket, og "lønn" i den tid det tok å ferdigstille kunstverkene.

Nei, alt ble ikke perfekt - og i ettertid skulle jeg nok ikke ha lyttet til Grete Faremo som i beste mening anbefalte oss det nyåpnede Aker Brygge. I dag ville jeg helt klart valgt et tomt fabrikklokale eller lignende - men det tilhører "erfaringer" som jeg nå har med meg i min imaginære ryggsekk.

Det viktigste - ved siden av kunsten og kunstnerne, var en kvinne som en dag dukket opp. Hun presenterte seg som journalist for Financial Times, og kom fra ett oppdrag i oljebyen Stavanger. Jeg spurte om hun ville at noen skulle følge henne rundt, men hun svarte at det ønsket hun ikke - hun hadde en slik sterk migrene at hun foretrakk å gå alene.

Etter nesten to timer kom hun ut igjen av den store utstillingen. Det første hun sa når hun så meg var at hun var helt migrefri.

Så sa hun at dette var den mest fantastiske utstillingen hun hadde sett noensinne, og la til "and I've been around". Så takk til en ukjent journalist som jeg ikke husker navnet til da jeg mistet visittkortet hennes samme kveld...

Senere minnet jeg min gode venn Morten Børresen om hva han hadde sagt på et tidlig stadium av "The Norwegian Hatshepsut Project".

Morten sto alltid ved sine ord, og det var godt mulig han før åpningen hadde lett etter de beste oppskriftene på hvordan man tilberedte en hatt?

Jeg gav min venn "hattebenådning", og hørte ham trekke et lettelsens sukk (-:

Hatshepsuts tempel på Luxors vestbredde. Rett bak klippen som tempelet er bygget opp til, ligger Kongenes dal der far til Hatshepsut var den første farao til å bli gravlagt.

Eget foto

Her er den 3500 år gamle landsbyen for kunstnerne som dekorerte gravene i Kongenes dal. Landsbyen blir oftest omtalt som "**kunstnernes landsby**", eller Deir el Medinah.

Alle kunne skrive i denne oldtidslandsbyen, noe som gjør at vi vet mer om livet i denne landsbyen enn hvilken som helst landsby på 1800 tallet i Europa. Hvem som var hemmelig forelsket i hvem, hvem som stjal kjolen til konen til øverstepresten, og drømmetydninger.

En av drømmene som blir nevnt her, er at du drømmer at du har samleie med en totalt ukjent person på et offentlig sted.

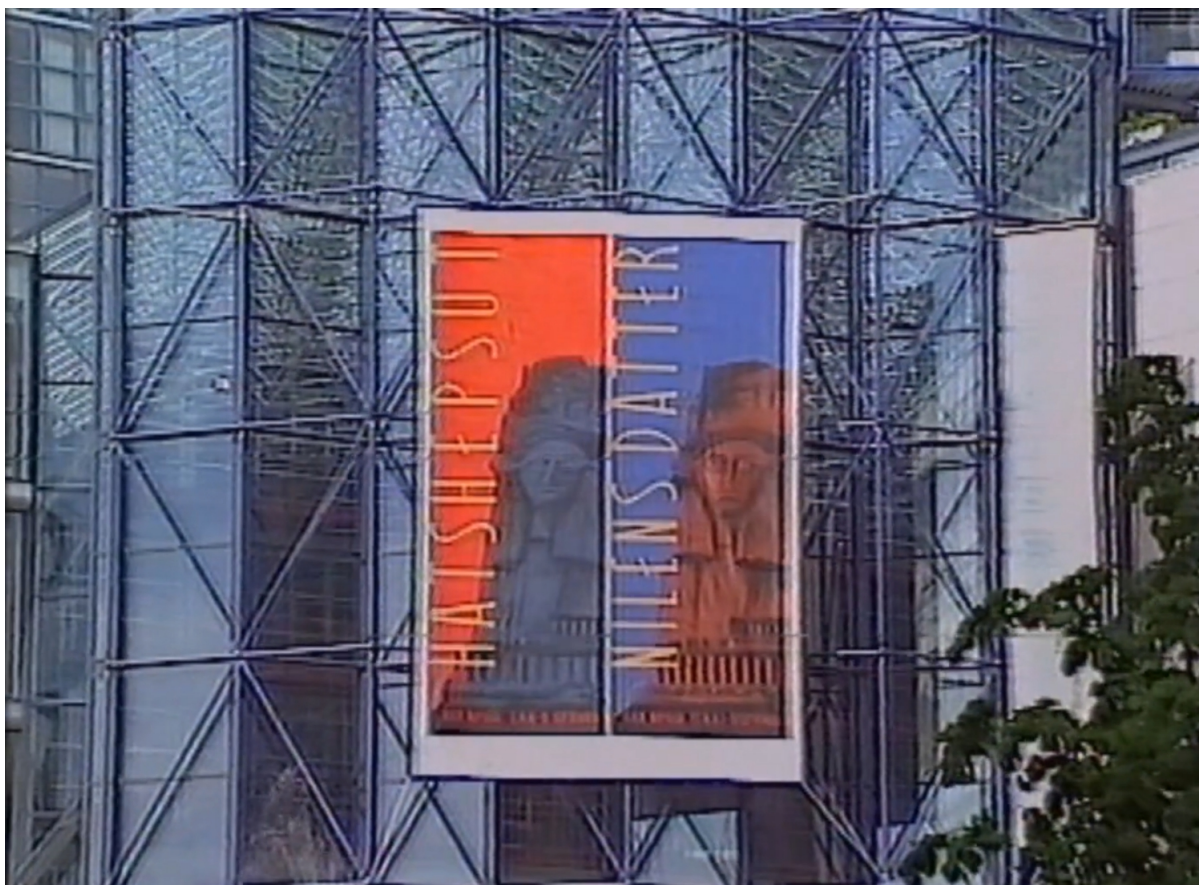
Tolkningen av denne drømmen er på godt norsk, at du vil drite deg ut i all offentlighet.

Kunne du gjøre noe for å unngå dette?

Svaret er at du går ned i kjelleren på ditt hus og ber til gudinnen Isis "la det ikke skje med meg" samtidig som du må belme i deg så mye øl som du overhode kan.

Jeg har mange ganger lurt på følgende. Hva om jeg var en av disse kunstnerne for 3500 år siden? Kom hjem etter ti timers jobbing på en kongegrav, svett og øltørst. Ville jeg da ha sagt til min kjære, "Monica, vet du hva jeg drømte i natt?"

Eget foto

Her er fra utstillingen på Aker Brygge. Linken går til Dagsrevyens presentasjon av utstillingen.

Litt videre i videoen er et intervju med [Saphinaz Amal Naguib](#). Hun er egyptolog og professor ved Institutt for kulturstudier og orientalske språk ved Universitetet i Oslo. Saphinaz var vår faglige konsulent og rådgiver for kunstprosjektet.

Lenke til [video fra åpningen](#)

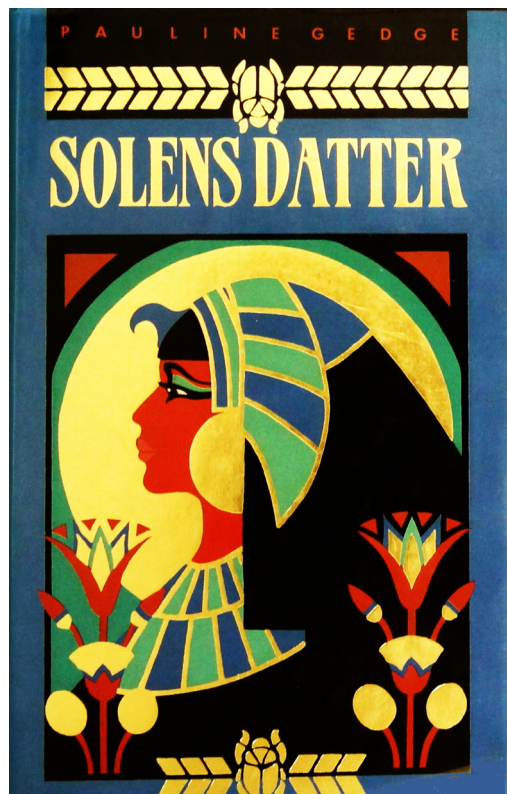

Her fra en liten del av utstillingen. [Anne Berit Nedland](#). Første bilde med publikum, neste med innsyn i rommet der det ligger et hode av Hatshepsut som Anne Berit har hogget ut i alabast.

Foto, A.B. Nedland

Anne Berit Nedland skriver i en kommentar:

«Fikk kjøpt alabast i Luxor. Stort nok til et hode. Tok det med som håndbagasje på flyet - tungt! Hadde ikke gått i dag! Hogget hodet ut i daværende atelier på St. Olavs plass 2. Alabasthodet av Hatshepsut ligger fremdeles på atelieret - nå på Fornebu. Vi hadde en fantastisk tur til Egypt»

[Pauline Gedge](#), som var bosatt i Medicine Hat i Canada når jeg møtte henne, hadde skrevet sin debutroman i 1977, og den ble en av de mest bestselgende debutromaner noensinne.

Jeg hadde kommet over boken på engelsk, og siden "[Child of the morning](#)" handlet om akkurat Hatshepsut, så var det ikke akkurat et minus for kunstprosjektet at den ble oversatt til norsk.

Hadde dialog med agenten til Pauline og med [Pax forlag](#) som kom ut med boken som på norsk ble hetende "Solens datter".

Når Pauline kom i forbindelse med lanseringen her, så spanderte Pax middag på oss på Frognerseteren.

Der fortalte Pauline at hun hadde tatt med seg det gamleegyptiske brettspillet, [Senet](#) til meg. Det var ikke ulikt backgammon, men til forskjell fra terninger har Senet fire pinner - flate på den ene siden og rundet på den andre siden. På Luxors vestbredde, i landsbyene, brukes enda disse pinnene som "terninger".

Romanen er nok ikke den "dypeste", men navn og relasjoner er riktige. Men som jeg sa til Pauline, det viktigste er stemningene, luktene, følelsen av å være der..

Agatha Christie har skrevet en kriminalroman satt til oldtidens Egypt ([Death Comes as the End](#)), men akkurat der behersker Pauline det bedre enn salige Agatha (-:

Boken kom på engelsk, men har blitt oversatt - ved siden av norsk, til fransk, tysk, nederlandsk, italiensk, spansk, svensk, finsk, tyrkisk, dansk, portugisisk, gresk, czeckisk, slovensk, polsk, ungarsk, romansk og russisk.

Jeg hadde organisering av utstillingen sammen med en venn, noe som førte til at jeg kun fikk et par netter til rådighet for å male egne bilder. Har ikke peiling på hvor disse er, men det er ikke viktig.

Etter utstillingen dro jeg ganske direkte til Egypt igjen. Jeg ville studere mer av de kunstnerne som levde i Luxor for 3500 år siden - og senere samtidskunsten i hovedstaden Cairo. Det å få inputs fra en kultur bortenfor vestlige idealer, var viktig for meg og har gitt meg en ikke-bare-vestlig intuitiv forståelse av kunst.

I løpet av nesten fjorten år i Egypt var jeg tilbake til Norge bare en gang for å sette opp en utstilling på Barbeint i Oslo i 1994.

Dette maleriet fra denne utstillingen representerer en viktig overgang for å nå den intuisjon jeg i dag klarer å jobbe meg inn i.

Bildet heter **Barpiken og Drakula-elefanten**, og er 100 x 150 cm, akryl på lerret.